

51. ביטוח סיכוני סחר - חוץ

תוכן:

ביטוח עסקות יצוא

סיכונים מחוסים

מכסת אשראי

מהו " כתב הרשאה?"

סיוע בגבייה

ביטוח אשראי לטווח בינוני וארוך

מבטחים נוספים

ביטוח עסקות יצוא

בפרקים הדנים בשיטות התשלום הבינלאומיות (7 עד 11) סקרנו את הדרכים בהן מנסות שיטות התשלום להתמודד עם הסיכון ליצואן של אי - קבלת התמורה עבור סחורה ששלח למעט בשיטה של ' תשלום מראש ' ובאשראי דוקומנטרי – קיים סיכון של אי - פדיון הסחורה או אי - פרעון התמורה בכל שאר המצבים . אלה הם סיכונים מסחריים . גם אשראי דוקומנטרי שלא קיים ע"י בנק איתן במדינה בטוחה חשוף לסיכון של עצירת תשלומים ע " י הרשויות במדינת היבוא – וזהו סיכון פוליטי .

מרבית עסקות היצוא – ובודאי כל העסקות בסכומים משמעותיים – אינן מתבצעות בשיטת ' תשלום מראש ' , ולכן היצואנים חשופים במידה זו או אחרת לסיכון מסחרי ו / או פוליטי . כדי להתגונן בפני חשיפה זו נוצר ביטוח סיכוני סחר - החוץ .

נכון למועד פרסום מדריך זה , מעמידות אשרא - החברה הישראלית לביטוח סיכוני סחר חוץ בע"מ (אשרא), ב.ס.ס.ח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ , כלל ביטוח אשראי וחברות ביטוח נוספות לרשות היצואן שירותי ביטוח, שהמטרות העיקריות שלו הן:

לבטח את היצואן מפני סיכון של אי - קבלת תמורות מלקוחות שונים בחו"ל להם סופקה סחורה, לסייע במתן אשראי לקונים בחו"ל.

ביטוח כאמור מעלה את כושר התחרות של היצואן מול יצואנים אחרים ממדינות שונות , ומאפשר לו לחדור לשווקים חדשים ביתר קלות.

אשראי לטווח קצר

ביטוח האשראי לזמן קצר(עד שנה) נעשה ע"י הנפקת פוליסות ביטוח. נסקור להלן את התנאים העיקריים של פוליסות אלו.

פוליסה מקיפה:

פוליסה זו מבטחת תמורות של עסקת יצוא המבוצעת בתנאי אשראי לתקופה של עד שנה אחת . לפי תנאי הפוליסה , מתחייב היצואן להציע את כל עסקות האשראי שלו לחברת הביטוח , למעט עסקות כנגד אשראי דוקומנטרי מקויים (ראו פרק 10) ע"י בנק בישראל, או אשראי דוקומנטרי שנפתח בבנק מדרגה

ראשונה ממדינה בעלת דרגת סיכון נמוכה.
הפוליסה מעניקה חיסוי למבוטח (היצואן) מפני סיכונים במדינת היעד, הן
סיכונים מסחריים והן סיכונים מדיניים / כלכליים.

סיכונים מחוסים

סיכונים מסחריים / כלכליים

- פשיטת רגל של הקונה.
- הקונה אישר את קבלת הסחורה לשביעות רצונו המלאה, אך לא שילם את תמורתה מעבר לתקופה מוסכמת (בדרך כלל ארבעה חודשים ממועד הפירעון המוסכם).
- הקונה מסרב לקבל את הסחורה מסיבות שאינן קשורות במבוטח (היצואן).

סיכונים פוליטיים

- מלחמה, מלחמת אזרחים, הפיכה או אירועים אלימים בארצו של הקונה, כך שסוכל ביצוע חוזה המכר.
- הטלת הגבלות המונעות מהקונה להעביר את התמורות במטבע העסקה ליצואן, עקב מחסור במטבע חוץ או בעיות ברישוי היבוא.

שיעור החיסוי של הפוליסה הועלה לאחרונה ל 90%- מסכום העסקה, שיעור אחיד לכל מדינות העולם. במקרים חריגים ניתן חיסוי בשיעור גבוה יותר.

יש להדגיש שהפוליסה אינה מכסה אי - תשלום הנובע מסכסוך מסחרי בין הצדדים.

מהי " מכסת אשראי "

מכסת אשראי הינה מסגרת הביטוח אותו מעמידה החברה עבור האשראי שהיצואן מעניק ללקוחות בחו"ל. על היצואן לבקש מכסת אשראי עבור כל אחד מלקוחותיו בחו"ל, לפי יתרת החוב הגבוהה ביותר שהקונה עשוי להיות חייב בכל נקודת זמן. בבקשת מכסת האשראי על היצואן לציין את שם הקונה, כתובתו, שמות הבנקים אתם הוא עובד ואת תנאי התשלום שסוכמו עמו.

החברות נוהגות לתת תשובה מהירה, אשר יש בידן מידע מספיק על חוסנו הכלכלי של הקונה ועל כושר הפירעון שלו. במכסת האשראי שחברת הביטוח מאשרת יצוינו הסכום ותנאי התשלום שאושרו לכל קונה. אין צורך לפנות בבקשה לחדש את מכסת האשראי, כיוון שהיא מתחדשת מעצמה ומתבטלת רק כאשר הפוליסה אינה בתוקף, או כאשר מתגלה מידע חדש על הקונה המשפיע על השיקולים של החברה.

ניתן לבקש מהחברה להגדיל את מכסת האשראי ולשנות את תנאי התשלום.

מהו " כתב הרשאה "

כתב הרשאה הוא הוראה של היצואן לחברת הביטוח להעביר כספים המגיעים לו במסגרת פוליסת ביטוח, מכוח מכסת האשראי שאושרה ליצואן, לבנק

המממן את העסקה. כתב ההרשאה יכול לכסות את כל היצוא של היצואן או משלוח בודד, הכל כפי שמפורט בו.

כתב הרשאה אינו ערבות של חברת הביטוח לבנק המממן, אלא מהווה הוראה בלתי חוזרת של היצואן לחברה לניתוב כספים מחברת הביטוח ישירות לבנק, אם וכאשר יהיו ליצואן זכויות למימוש הפוליסה, והוא מימש זכויות אלו. הוראה כאמור טעונה אישור החברה.

כלי זה הינו חלק מהבטוחות שמוסר היצואן לבנק, אך השיקול לגבי מתן האשראי אינו מושפע בלעדית מקיום ההרשאה, אלא מכלל הבטוחות שהלקוח מציע לבנק. יתירה מזו – מאחר שהבנק אינו יכול לתבוע ישירות את חברת הביטוח, כיוון שהפוליסה אינה מכסה סכסוך מסחרי בין היצואן לקונה, יהווה כתב ההרשאה בטוחה חלקית בלבד.

סיוע בגבייה

נוסף למוצרי הביטוח שחברות הביטוח מעמידות לרשות היצואנים, מפעילות החברות שירות מיוחד של סיוע ליצואנים בגביית חובות קשים, תוך שימוש ברשת הבינלאומית של החברות ובקשריהן עם חברות דומות בארצות היעד של היצוא הישראלי.

ביטוח אשראי לטווח בינוני וארוך

אשרא, כזרוע של ממשלת ישראל, ואף מספר חברות ביטוח פרטיות, מבטחות אשראי שניתן לתקופות מעל שנה.

ביטוח סיכוני סחר חוץ לטווח בינוני וארוך מיועד לעסקות בסכומים גדולים יחסית, במוצרים לגביהם דורשים הקונים אשראי למספר שנים. הביטוח ניתן בעיקר כנגד סיכונים פוליטיים, ומיועד בעיקר למדינות בהן קיים חשש לאי-יציבות מדינית או כלכלית, שעלולה למנוע ביצוע תשלום ע"י קונים ממלכתיים או פרטיים, כולל במקרים בהם המדינה או בנק ממלכתי במקום ערבים לתשלום.

החל משנת 1998 רשאית אשרא לבטח גם את הסיכון המסחרי בעסקה בה הקונה או הבנק שלו הוא פרטי. החיסוי המסחרי (בנוסף לפוליטי) ניתן במדינות שרמת הסיכון שלהן מדורגת ב' עד ה'. כל עסקה נבחנת לגופה, כאשר לצורך ההחלטה נערך ניתוח מצבו הפיננסי של הקונה, מצב הענף, מצב השוק וכל משתנה אחר שיש לו השלכה על יכולת ההחזר של הקונה. תנאי הכרחי הוא שהקונה מסוגל להציג דוחות כספיים מבוקרים לשלש השנים האחרונות.

המוצרים המבוטחים בביטוח מסחרי כוללים גם מוצרי השקעה, וכן שירותי תכנון והנדסה. לכל עסקה מונפקת ערבות / פוליסה ספציפית, בהתאם לתנאי כל עסקה ועסקה.

המוצרים שנהוג לבטחם

ביטוח זה נהוג ביצוא ציוד השקעה; ציוד חקלאי וציוד השקאה; מערכות תקשורת; ציוד בטחוני, או נכסים בני קיימא אחרים, בתנאי שמרבית הסחורה המיוצאת מיוצרת בישראל, שהתמורה מתקבלת בישראל ושהמזמין אישר את קבלת הציוד. כן ניתן לבטח עסקות יצוא של שירותים - שירותי תכנון ושירותים הנדסיים - בתנאי שהשירותים ניתנים ע"י גוף ישראלי, ושתמורתם מתקבלת בישראל. כל אלה (ואחרים) ניתנים לביטוח במסגרת הפוליסה הספציפית.

אשראים מבוטחים

אשרא מבטחת שני סוגי אשראים הניתנים במסגרת זו:

- אשראי קונים - בו האשראי ניתן ע"י הבנק של היצואן לקונה, לבנק של הקונה, או למשרד האוצר במדינת היעד;
- אשראי ספקים - בו האשראי ניתן ע"י היצואן, במימון הבנק שלו, לקונה בחו"ל (לעיתים בערבות בנק או משרד האוצר המקומי).

בעסקאות המבוצעות ע"י אשרא - החברה הישראלית לביטוח סיכוני סחר חוץ בע"מ, עקב העובדה שמדינה ישראל היא מבטח משנה עיקרי של עסקות מסוג זה, מאשרת את החיסוי ועדה בין - משרדית, בה חברים נציגי משרדי ממשלה שונים ובראשם משרד האוצר.

מהות הסיכונים המחוסיים

- אי פירעון האשראי ע"י הקונה או הבנק של הקונה (לפי המקרה).
תנאים מוקדמים לביטוח עסקות יצוא לטווח בינוני וארוך ביטוח עסקות יצוא באשראי לטווח בינוני וארוך ע"י אשרא מותנה בקיומם של מספר תנאים, שאינם תלויים בתנאי העסקה הספציפית, בדרך מימונה ובתנאי התשלום שלה:
1. קבלת מקדמה; לעסקות באשראי מעל שנתיים מותנה הביטוח בקבלת מקדמה מהקונה, בגובה של 15% לפחות מסכום העסקה (לעיתים ניתן לממן מקדמה זו, בתנאי שהמימון ניתן ללא זכות חזרה ליצואן).
  2. הגבלת מרכיב זר; אשרא מבטחת רק עסקות בהן מיוצאת תוצרת ישראל. יחד עם זאת קיימת אפשרות לבטח מרכיב זר בעסקה, בתנאי ששיעורו לא יעלה על 30% מסכום העסקה.
  3. הגבלת עמלת סוכן לשיעור שלא יעלה על 15% מסכום העסקה.
  4. הפוליסה מחסה בדרך כלל 90% מסכום ההפסד במקרה של אי - תשלום מסיבה פוליטית, ו-70% במקרה שאי התשלום נובע מסיבה מסחרית.
- אחוז החיסוי לכל עסקה ועסקה נקבע בהתאם לדירוג מדינת הקונה ולהערכה בדבר סיכויי הפירעון ע"י הקונה.
5. פרעון האשראי בתשלומים רבע שנתיים או חצי שנתיים.

מבטחים נוספים

ואחרים, המעניקות גם הן LLOYDS חתמי: AIG, ישנן מספר חברות ביטוח פרטיות בשוק הבינלאומי, כמו פוליסות ביטוח פוליטי מסוג זה. לעתים מוכנים המבטחים הפרטיים לבטח גם את הסיכון המסחרי, בנוסף לפוליטי.